CSEHOV, a drámaíró

Születése 100-ik évfordulójának napján megemlékezünk már a nagy orosz realista íróról, mint elbeszélőről. De hiányos lenne tisztelettadónk Csehov emléke, életműve előtt, ha nem szólnánk külön a drámaíróról is. Hiszen jelenségéhez, az igazi művészet haladó baráttal körében mindig eleven s most újból életre kelt hatásának, hirnevének szinpadi művei legalább ihnytra forrásai, mint a remekbeszabott Csehov-novellák.

Nem volt könnyű az élete. Nagyapja hibeiutlen akaraterővel, szívósággal vátta meg a családot a jobbagysorból, ó maga meg legalább ekonra ünfegyelemmel és kitartással tázsánai újjiba tornyosuló akadályokat: a szegénységet, az elétkezhetetlen, a felsines közisies és a pénz csábitasait, a betegséget. S megtörténik az árto hatalmakkal! Csak 44 és fél évet tudott ugyan kisikarni gazdag szeletene a tüdővizes tetűtől, de e rövid idő alatt sugárzó tisztásügy, becsületes, meg nem alkuvóan jellemes magas szinvonali irói pálya és termés megalkotója lett.

Szerencsés írónak mondható. Annyiag rövid idő alatt elérkezett a saját mondanivaló és a saláti hang, a csupán rá jellemző ujj művészi mód, hogy megtalálásához — s az ettől kezdve alig két évtizede jutott akóstársa, torubb mélyüli és gazdagodóbb ujj felszeletet nyitotta a világtaodalom történetében, a két legnehezebb, az igazán sajátos, eredeti tehetség tobbleet kiváló mű alkjban: a novellában és a drámában.

L. N. Tolsztoj után, ki ét fiakent szerette, Csehov az orosz kritikai realizmus utolsó óriása. Élete végső szakaszán bardtsig kött. Ő a kisebb szovjet irodalom első nagy alakjához, a szocialista realizmus atyjához, *Gorkijhoz* is.

A Nem véletlen, hogy ha tovább ét, nemcsak nagy általánosságban sejti meg hazája, népe s az emberiség ujj, boldogabb korszakát, hanem az alkhor vezető utat is megrajzolja.

Hitt egy ujj, jobb, boldogabb élet szükségképpeni bekövetkezésben! *„Majd áltetünk mi mindenkit az igazi ujj cseresznyéskertet, amelyik meg szebb lesz, mint ez a régi volt . . .* — csak meg nem látszik az ujj, hogy az *„ujj rép, másfajta rap"* már ültetj is ezt a Kertet.

De, hogy a régi elitélésben, művészi eszközökkel történ megsemmisítésben — a szépen és mint drámaíró — eljutott addig, amonnan-hogy demokratikus polgári értelmiségi világméret kerétel között egyáltalán elmehetett, azt a drámairodalom és nagy megformálója, mint *Shaw* is elismeri, amiféle egy nyilatkozatában mesterének vallja: *„Az europai drámairodalok, ilyen szinvonalon álltak az elmúlt évtizedben Csehov, mint az egyik legfényesebb csillag ragyog, ége sorban Tolsztojal és Turgenyevel. Már évek koromban is lenyügöztek a szocialis munkával nem foglalkozó kritikusok szemszögében az szontelanságnak témáját feldolgozó változatok. Csehov hatása alatt irtam ugyanerről a témáról „A megtört szivek Ház" c. darabomat."*

A drámaíró Csehov munkái olvasmányként is rendkívül megkapóak, vonzók, érdekesek, de igazi hatásos szinpadról érvényesül, tehetséges, összeforrott, jó együttes munkájának eredményeként. Csehov drámáiban nincs „nagy" szerep és mellékszerep, nincs fontosabb és kevésbé fontos részlet. Nála minden szóra és minden embertakra stükség van. A legcsekélyebb szövegű szereplőnek is teljes értékű művészi munkát kell végezniök, hogy a darab az ujj lejtonyán, amit az fró akarata, szándékai szerint jelentenie kell.

Ez a csehovi típusú drámaíró-művészet ezért alapvető vohása.

Ez pedig onnan ered, hogy Csehov ban a nagy drámaíró valójában akkor bontakozott ki, amikor szülő- és ifi kezdődött egy igazi, megértő, tehetséges és összefogott együtles, a *Szinpaszlaszkij és Nyemirovics-Danycenko* irányítása alatti *Művészet Szinház* számára dolgozott.

Ez a szinház, melynek voltaképpen első nagy sikere a Sirály egy pétervári szinházban két évvel ezelőtt megbukott darab — volt, mas is függönyen vitatta s ma is azt jelenti a szép legyőzhetetlen akarásának szimbólumát, mint olyan emblémát, melynek tartalmi jelentéséhez vallása és művészi kötelezettségének tekinti az ója is. Ez a szinház megértette a csehovi drámaíró-művészet minden vonását.

Csehov a drámaa nagy lutgalmat volt. Mint napjaink Csehov-felújításainak krónikásai többsége leírták, művészete „modern". Nem volt ugyan „formaromboló," a cselekmény egységét nem tördelte szét, nem szinvalítozásokkal sok-sok jelenetre Modernsége — a realizmusában rejlik, abban, hogy feltrodoba a hamis szinpadi pátoszt, az elétet magát vitte szinpadra minden különösebb „drámai" cselekmény nélkül. Azt hirdette, hogy *„az életben nem lövik magukat agyon az emberek, nem alkoszájék fel magukat, nem vallanak szeretlmet minden pillanatban. Es nem minden pillanatban mondanak okos dolgokat.Az emberek többnyire ednek, iznak, udvarolnak és szobanagóuket beszélnek. Es szükség van arra, hogy mindez láthato legyen a szinpadon. Olyan darabot kell irni, amelyben az emberek jönnek-mennek, ebédelnek, az időről beszélnek, kártyáznak, fazgyerte s szinpadon is minden ép olyan bonyolult és együtal minden olyan egyszerű, mint az életben. Az emberek ebédelnek, csak ebédelnek, de ugyanakkor alapozódik meg a boldogságuk nagy részódik észac az életük...."*

S a Csehov-darabokban valóban így is történik. A hagyományos értelemben vett „cselekmény" ércét drámai rendszerint elvben ujj alig, alig van, egy időben, mert alakjainak sa, jelleme egy-egy adott történelmi és világméretű, erkölcsi helyzetben voltaképpen „készen van" már első megjelenésükkor is — a feladat az, hogy mindezt megérezzük, hogy mindezt a szavak mögötti, esetek mögötti „vizszint" a kramlát", a belső drámát érzékletesség, értheltevé formálja az együttes.

Ezért nehéz Csehovot játszani. S ezért maradandó hatásu minden igazi Csehov-szerepelő. Nagy feladás, amelyet az együttes lelkiismereteis, gondos munkája, az iró művészetének *megértése* előzött meg.

Csehov, a tömörítés és a stilus kiváló mestere, a *figyelme* olvasóinak és nézőinek mintegy kiterülkozik. Darabjainak komoly, tartalmas mondanivolja: megértheti.

A *Birdy-ek* csak a hittel: szenvedéllyel, alkotó akaratlal végzett munka tesszi hasznossá az életünket, s ez az akaratlal, ez a hanem szeretet.

A *Vanya bácsi-e*: „Céltalan élet nem lehet tiszta."

A *Három nővér-e*: (1901) „Elérkezett az idő, mégpedig nagyon hamarra a nagy görgeteg, már készül az egészséges, erős vihar, már jön is, mindig közelebb és közelebb, már hatom is a lépést, s ha ez nem lesz látjuk, nem ismerjük meg, mi van abban? Magd meglatják mások... Egész Oroszország a mi kertünk... Az kertet ültetünk, pompásabbat ennél...."

E mondanivalók Csehov drámában olyan emberalakok, férfiak, nők valóban szerszámai lettek, mint a kertet.-egy nagy jellembrázoló formát eleven, hiteles és hatásos típusokká. Néha sajátja ezeket az eldöbzerült szavakat, tehetlen, mellétt élő figurákat — néha szinte egy lírikus finom részvétével is körülvezi őket, de az szerepelnek, olyan szerepet kell irni, amelyben az emberek: jönnek-mennek, ebédelnek, az időről beszélnek, kártyáznak. Legyen s szinpadon is minden ép olyan bonyolult és együtal minden olyan egyszerű, mint az életben. Az emberek ebédelnek, csak ebédelnek, de ugyanakkor alapozódik meg a boldogságuk nagy részódik észac az életük...."

S a Csehov-drámákban valóban így is történik. A hagyományos értelemben vett „cselekmény" ércét drámai rendszerint elvben ujj alig van, egy időben, mert alakjainak sa, jelleme egy-egy adott történelmi és világméretű, erkölcsi helyzetben voltaképpen „készen van" már első megjelenésükkor is — a feladat az, hogy mindezt megérezzük, hogy mindezt a szavak mögötti, esetek mögötti „vizszint" a kramlát", a belső drámát érzékletesség, értheltevé formálja az együttes.

Ezért nehéz Csehovot játszani. S ezért maradandó hatásu minden igazi Csehov-szerepelő. Nagy feladás, amelyet az együttes lelkiismereteis, gondos munkája, az iró művészetének *megértése* előzött meg.

Csehov, a tömörítés és a stilus kiváló mestere, a *figyelme* olvasóinak és nézőinek mintegy kitárulkozik. Darabjainak komoly, tartalmas mondanivolja: megértheti.

A *Birdy-ek* csak a hittel: szenvedéllyel, alkotó akaratlal végzett munka tesszi hasznossá az életünket, s ez az akaratlal, ez a hanem szeretet.

A *Vanya bácsi-e*: „Céltalan élet nem lehet tiszta."

A *Három nővér-e*: (1901) „Elérkezett az idő, mégpedig nagyon hamarra a nagy görgeteg, már készül az egészséges, erős vihar, már jön is, mindig közelebb és közelebb, már hatom is a lépést, s ha ez nem lesz látjuk, nem ismerjük meg, mi van abban? Magd meglatják mások...

E mondanivalók Csehov drámában olyan emberalakok, férfiak, nők valóban szerszámai lettek, mint a kertet.-egy nagy jellembrázoló formát eleven, hiteles és hatásos típusokká. Néha sajátja ezeket az eldöbzerült szavakat, tehetlen, mellétt élő figurákat — néha szinte egy lírikus finom részvétével is körülvezi őket, de az szerepelnek, olyan szerepet kell irni, amelyben az emberek: jönnek-mennek, ebédelnek, az időről beszélnek, kártyáznak. Legyen s szinpadon is minden ép olyan bonyolult és együtal minden olyan egyszerű, mint az életben. Az emberek ebédelnek, csak ebédelnek, de ugyanakkor alapozódik meg a boldogságuk nagy részódik észac az életük...."

S a Csehov-drámákban valóban így is történik. A hagyományos értelemben vett „cselekmény" ércét drámai rendszerint elvben ujj alig van, egy időben, mert alakjainak sa, jelleme egy-egy adott történelmi és világméretű, erkölcsi helyzetben voltaképpen „készen van" már első megjelenésükkor is — a feladat az, hogy mindezt megérezzük, hogy mindezt a szavak mögötti, esetek mögötti „vizszint" a kramlát", a belső drámát érzékletesség, értheltevé formálja az együttes.

Ezért nehéz Csehovot játszani. S ezért maradandó hatásu minden igazi Csehov-szerepelő. Nagy feladás, amelyet az együttes lelkiismereteis, gondos munkája, az iró művészetének *megértése* előzött meg.

Csehov, a tömörítés és a stilus kiváló mestere, a *figyelme* olvasóinak és nézőinek mintegy kitárulkozik. Darabjainak komoly, tartalmas mondanivolja: megértheti.

A *Birdy-ek* csak a hittel: szenvedéllyel, alkotó akaratlal végzett munka tesszi hasznossá az életünket, s ez az akaratlal, ez a hanem szeretet.

A *Vanya bácsi-e*: „Céltalan élet nem lehet tiszta."

A *Három nővér-e*: (1901) „Elérkezett az idő, mégpedig nagyon hamarra a nagy görgeteg, már készül az egészséges, erős vihar, már jön is, mindig közelebb és közelebb, már hatom is a lépést, s ha ez nem lesz látjuk, nem ismerjük meg, mi van abban? Magd meglatják mások...

A bírósági ülnökválasztások elé

Írta: Dr. VARGA JÁNOS, a Megyei Bíróság elnöke

Pártunk VII. kongresszusa fontos feladatként jelölte meg államhatalmunk erősítését, a szocialisztikus szelelesét. Az igazságszolgáltatás terén a nagy feladat valósváltatást a most kiírt népi ülnökválasztás keretjén — amelynek keretében — tovább fejlesztjük az ülnök-birásokat, a dolgozók bírói munkavállalói szerepét vonva az ítélkezési munkába.

A népi demokrácia alapvető kötelezettsége az ügyek tartozik, hogy a nép közvetlenül vegyen részt az igazságszolgáltatásban, jóllan ítélettel foglalásval, természetes igazságérzetével egészítse ki a hivatásos birák jogászi szakképzettségét. Ez a biztosítéka annak, hogy az igazságszolgáltatás nem szakuál el a helyes társadalmi felfogástól, hanem hűséges kiljezője a nép meggyőződésének.

A Alapvetően kimondja: az a bíróságok hivatásos birákból és népi ülnökökből álló tanácsokban ítélkednek. Ez a vajdoltlan, a tanácsi jellegű egy-egy per tárgyalása a népi ülnökök éppen olyan jogokkal rendelkeznek, mint a perben eljáró hivatásos bíró. A tárgyalásokon egy asztalnál ülnek a bíróval, közreműködnek minden ügy kivizsgálásban, a tárgyalás előtt megismerkednek a per anyagával, a bírósagon ebert vezetnek a vádlottak, a tanácsi és más szemelyek kihallgatásnál, s a tanácskozó szobában a bíróval konszenszusra jutnak az ítélet-tervezet felett. Az ülnökök szavazatot az ítélethozatalban tehát lényegében azt jelenti, hogy a bírósig minden egyes ügyben a felelősséget ugyanúgy felelnek a-birák-ral, a bírósagnal együtt.

A bírósagon az ítéletet a bírói tanácsban hozzák meg. A döbbegő alapján hozzák meg. Ha tehát a két népi ülnök egyhelangú véleménye eltér az állami szervek véleményétől, az ítélet az ő véleménytükkel egyezően hozzák meg. Ilyen esetben a bíró kötelez az ülnök szavazatát ez mint az egyszerű bírósag véleményét kihirdetni. Ugyanakkor a népi ülnöknek, ha kívánja, alárni a szavazatát, szóbeli vagy a bírósag véleményét kihirdetni. A bírósagon az ítéletet a bírói tanácsban hozzák meg. A döbbegő alapján hozzák meg. Ha tehát a két népi ülnök egyhelangú véleménye eltér az állami szervek véleményétől, az ítélet az ő véleménytükkel egyezően hozzák meg. Ilyen esetben a bíró kötelez az ülnök szavazatát ez mint az egyszerű bírósag véleményét kihirdetni. Ugyanakkor a népi ülnökn